

Advies aan het college

Opsteller

Adema, Isabelle

Portefeuillehouder

Sybrig Sytsma

Vergadering van

College d.d. 25 feb 2025

Kenmerk

Z.25.470654 / D.25.1892919

Vertrouwelijkheid

Openbaar

Onderwerp

Beheersbaarheid Wet maatschappelijke ondersteuning naar aanleiding van rekenkamerrapport.

Onderwerp

Raadsbrief Beheersbaarheid Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Voorgesteld besluit

1. Bijgevoegde informerende raadsbrief over de beheersbaarheid Wet maatschappelijke ondersteuning naar aanleiding van het rekenkamerrapport Quick-scan over beheersing kosten Wmo-voorzieningen vast te stellen;
2. De raadsbrief na vaststelling te versturen naar de gemeenteraad.

Definitief besluit**Inleiding**

Op 19 december 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met het raadsvoorstel naar aanleiding van het rekenkamerrapport 'Quick-scan beheersing kosten Wmo-voorzieningen'. In de brief aan de raad gaan we in op beslispunt 2.a uit het raadsvoorstel, namelijk: het college de opdracht geven om de aanbevelingen op te volgen en de raad goed in positie te brengen om haar kaderstellende en controlerende rol uit te kunnen voeren door de uitkomsten van de onderliggende oorzaken van de verschillen in kosten voor Wmo-voorzieningen met andere gemeenten te delen met de raad voor de Perspectiefnota 2025. In het eerste kwartaal van 2024 is een benchmark uitgevoerd. Hierin zijn de inkomsten en uitgaven op taakvelden van de gemeente Heerenveen vergeleken met die van vijf referentiegemeenten. Het

vergelijken van baten en lasten op taakveldniveau met andere gemeenten, evenals een globale vergelijking met de baten vanuit het Rijk, biedt waardevolle inzichten. Zie kopje financiën voor de waarde en beperkingen van een benchmark en de duiding van de uitkomsten Wmo voorzieningen. Gezien de financiële uitdagingen waaronder een taakstelling vanaf 2026, gaan we in deze brief ook in op de huidige stand van zaken en ontwikkelingen rondom de Wmo in relatie tot het programma Gezond Welzijn Vernieuwen. Bij MJP-II 2023 heeft de gemeenteraad besloten om te bezuinigen op de Wmo. Deze bezuiniging staat al in de begroting, maar moet nog verder uitgewerkt worden. Hoe dit precies gaat gebeuren en wat de gevolgen zijn, vindt plaats binnen het programma Gezond Welzijn Vernieuwen (beweging van zorg naar gezondheid en preventie). In de brief gaan we in op de hoogte van de taakstelling en hoe binnen het programma inzet wordt gepleegd om de taakstelling te realiseren.

Beoogd effect

De raad te informeren over de ontwikkelingen beheersbaarheid Wet maatschappelijke ondersteuning conform de aanbevelingen van de rekenkamer.

Argumenten

- 1.1. Er is inzicht in de waarde en beperkingen van een benchmark in algemene zin.
- 1.2. De uitkomsten van de onderliggende oorzaken van de verschillen in kosten voor Wmo-voorzieningen met andere gemeenten geven een reëel beeld van de uitkomsten van de benchmark ten aanzien van de Wmo. In de toelichting wordt duidelijk hoe de verschillen zijn ontstaan.
- 1.3. Er is inzicht in de bezuinigingsopgave/taakstelling Wmo vanaf 2026 en de stappen die gezet worden via het programma Gezond Welzijn Vernieuwen om deze taakstelling te realiseren en de uitdagingen waaronder de vergrijzing waar we voor staan.
- 1.4. Er is inzicht in de eerste resultaten van de inzet van het programma Gezond Welzijn Vernieuwen.

Risico's

Niet van toepassing

Kanttekeningen

- 1.1. Het wel of niet halen van de taakstelling is onzeker door factoren als vergrijzing en een open einde regeling (geen budgetplafond).

Communicatie

Advies Communicatie: collegevoorstel en inhoud van de brief zijn afgestemd met de afdeling communicatie.

Financiën

Advies financiën: de raadsbrief heeft geen financiële gevolgen. Collegevoorstel en de brief zijn afgestemd met financiën.

De waarde en beperkingen van benchmark

In het eerste kwartaal van 2024 is een benchmark uitgevoerd. Hierin zijn de inkomsten en uitgaven op taakvelden van de gemeente Heerenveen vergeleken met die van vijf referentiegemeenten (Fryske Marren, Hooqeven, Steenwijkerland, Smallingerland en Weert). Het vergelijken van baten en lasten op taakveldniveau met andere gemeenten, evenals een globale vergelijking met de baten vanuit het Rijk, biedt waardevolle inzichten. De resultaten van de benchmark binnen het project Gezonde Financiële Positie hebben een belangrijke rol gespeeld als startpunt voor verdere analyse en discussie. Ze hebben daarbij ook bijgedragen aan het formuleren van onderzoeksrichtingen voor mogelijke ombuigingen. Uit de benchmark zijn taakvelden naar voren gekomen waarbij de gemeente Heerenveen meer lijkt uit te geven, bijvoorbeeld op het gebied van de Wmo. Het is echter belangrijk om te benadrukken dat deze verschillen niet automatisch betekenen dat op dit onderdeel kan worden bezuinigd. Verschillen tussen gemeenten kunnen bijvoorbeeld voortkomen uit:

1. *Verschillende uitgangspunten in begrotingen:* Gemeenten hanteren bij het opstellen van hun begrotingen uiteenlopende uitgangspunten, zoals verschillen in beleidskeuzes, lokale prioriteiten en de mate van inzet op bepaalde voorzieningen. Dit kan leiden tot aanzienlijke afwijkingen tussen gemeenten.
2. *Variatie in administratieve verwerking:* Hoewel gemeenten dezelfde indeling van producten en taakvelden zouden moeten hanteren, treden in de praktijk afwijkingen op. Verschillen in administratieve verwerking kunnen bijvoorbeeld ontstaan door lokale keuzes in de toerekening van overheadkosten of de manier waarop voorzieningen worden geregistreerd. Dit maakt het lastig om direct vergelijkbare gegevens te verkrijgen.
3. *Lokale en bestuurlijke context:* De resultaten van een benchmark moeten altijd in samenhang worden bekeken met de specifieke context van onze gemeente. Factoren zoals demografische samenstelling, regionale voorzieningenstructuur en het lokaal gevoerde beleid kunnen substantiële invloed hebben op de resultaten.

Uitkomsten benchmark referentiegemeenten versus Heerenveen

In de benchmark lijkt het alsof de gemeente Heerenveen meer uitgeeft aan maatwerkvoorzieningen Wmo dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Dit komt echter door een verschil in administratieve verwerking en lokaal beleid. Om een reëel beeld van de Wmo-uitgaven te krijgen, moeten ook de kosten van wijkteams worden meegenomen. In Heerenveen worden deze kosten administratief apart behandeld, terwijl in sommige referentiegemeenten wijkteams een deel van de Wmo-ondersteuning verzorgen. In Heerenveen geven meitinkers alleen indicaties en geen ondersteuning, wat leidt tot hogere uitgaven aan maatwerkvoorzieningen en juist lagere personeelskosten. Wanneer de uitgaven van wijkteams worden opgeteld bij de uitgaven maatwerkvoorzieningen, geeft Heerenveen gemiddeld minder uit dan de referentiegemeenten

De resultaten van de benchmark binnen het project Gezonde Financiële Positie hebben een belangrijke rol gespeeld als startpunt voor verdere analyse en discussie. In de benchmark lijkt het alsof de gemeente Heerenveen meer uitgeeft aan maatwerkvoorzieningen Wmo dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Dit komt echter door een verschil in administratieve verwerking en lokaal beleid. Om een reëel beeld van de Wmo-uitgaven te krijgen, moeten ook de kosten van wijkteams worden meegenomen. In Heerenveen worden deze kosten administratief apart behandeld, terwijl in sommige referentiegemeenten wijkteams een deel van de Wmo-ondersteuning verzorgen. In Heerenveen geven meitinkers alleen indicaties en geen ondersteuning, wat leidt tot hogere uitgaven aan

maatwerkvoorzieningen en juist lagere personeelskosten. Wanneer de uitgaven van wijkteams worden opgeteld bij de uitgaven maatwerkvoorzieningen, geeft Heerenveen € 353,40 per inwoner uit en de referentiegemeenten € 369,40 per inwoner.

Duiding vergelijking uitgaven toekenning Wmo gemeentefonds in benchmark

De gemeente ontvangt via het gemeentefonds geld voor de uitvoering van de Wmo. In 2023 is volgens de maatstaven gemeentefonds € 15 miljoen euro bestemd voor Wmo-maatwerkvoorzieningen. Volgens de benchmark geven we echter € 17,5 miljoen uit in 2023, wat € 2,5 miljoen meer is dan het gemeentefonds toekent. Dit komt omdat we in onze begroting ook € 2,8 miljoen voor preventie administratief meenemen op het taakveld Wmo. De referentiegemeenten rekenen daarentegen preventie toe aan sociale basisvoorzieningen, wat wij niet doen. Zouden wij deze administratieve verdeling ook hanteren, dan zijn onze uitgaven in lijn met de richtlijn van het gemeentefonds. De uitgaven voor maatwerkvoorzieningen stijgen overigens jaarlijks door vergrijzing en indexering.

Taakstelling Wmo van € 1,9 miljoen in 2026 en € 2,7 miljoen in 2027 in de begroting verwerkt

Bij MJP-II 2023 heeft de gemeenteraad besloten om te bezuinigen op de Wmo. Deze bezuiniging staat al in de begroting, maar moet nog verder uitgewerkt worden. Hoe dit precies gaat gebeuren en wat de gevolgen zijn, vindt plaats binnen het programma Gezond Welzijn Vernieuwen. Met dit programma maken we de beweging van zorg naar gezondheid en preventie. Zoals aangegeven in de voor- en najaarsrapportage 2024 zijn we in aanloop naar deze beweging en de taakstelling vanaf 2026 in het najaar van 2023 gestart met versobering in toekenning indicaties, inzet van algemene voorzieningen en freonskippers. Hiermee is een eerste geprognosticeerd resultaat behaald van incidenteel € 1.100.000. In de najaarsrapportage 2024 hebben we daarover het volgende opgenomen: "omdat nog onzeker is dat we dit resultaat over het gehele jaar gaan behalen, is ons voorstel om de begroting van 2024 met € 800.000 te verlagen. Daarnaast stellen we voor om hiervan € 500.000 in te zetten voor een verdere investering in voorliggende voorzieningen om deze trend door te kunnen zetten. Waardoor het totale geprognosticeerde voordeel € 300.000 is". De definitieve cijfers komen terug in de jaarrekening 2024.

Afstemming met andere afdelingen

Afstemming met Griffie

Bijlagen

Namens B&W:

Raadsbrief 'Stand van zaken beheersbaarheid Wet maatschappelijke ondersteuning'